

DEMOKRATISKE TENDENSER ELLER SÆBEOPERA?

SAGAEN OM BEIJINGS HUTONGER FORTSÆTTER

Det gamle Beijing er ved at forsvinde. Det har udløst voldsom strid mellem dem, der ønsker at bevare det gamle, og dem, der går ind for modernisering og udvikling. Kinabladets medarbejder har besøgt en hutong, der er dømt til nedrivning, for at finde ud af, hvad der i virkeligheden gemmer sig bag den voldsomme strid.

Af Hanna Liv Leanderdal

I Beijing går bølgerne højt – De Olympiske Lege nærmer sig med hastige skridt, og hele Beijing har fået en ansigtsløftning. Hutongerne – Beijings gamle stræder med de karakteristiske gårdhavehuse (Si he yuan) er ikke gået hus forbi. Mange hutongområder er blevet eller står foran at skulle jævnes med jorden, og det har fået forkæmperne for det gamle Beijings bevarelse på barrikaderne. Debatten er gået højt i de kinesiske me-

Skrifttegnet for *chai* – nedrivning. Når beboere i en af Beijings hutonger ser dette tegn, skrevet med kridt på en husmur, ved de, at huset er dømt til nedrivning, og nabostridigheder om for og imod at flytte kan begynde.

dier. Skal de traditionelle hutongger bevares eller skal de rives ned for at give plads for nyt?

En af de hutonger, der har været genstand for størst opmærksomhed, er *Batiao* (ottende stræde) i Dongsidistriktet. I februar 2007 udstedte Beijings Boligministerium (fang guan yu) en notits om, at den østlige del af hutongen skulle rives ned for at give plads til et butiks- og boligkompleks i 18 etager. Den 15. apri blev det bekendtgjort, at beboerne skulle være ude senest den 26. maj 2007. Imidlertid rejser der sig i kølvandet på planerne en så massiv bølge af protester, at planerne den 26. maj bliver sat i bero. På det tidspunkt var blot et enkelt gårdhavehus blevet jævnet med jorden og ca. 10 af de i alt 80 berørte familier var flyttet ud.

Demokratiske tendenser?

Når historien har vakt opmærksomhed ikke bare i kinesiske, men også i vestlige medier, hænger det bl.a. sammen med, at sagen måske kan give et fingerpeg om, hvor Kina er på vej hen politisk. Er den store magtfulde kinesiske stat begyndt at lytte til folkets protester? Var sagen om hutongen Dongsid Batiao et tegn på en spirende demokratisk tendens og dermed en sejr – ikke bare for de lokale beboere, men for hele det kinesiske folk?

Det interessante ved sagen er imidlertid, at mens nedrivningen af hutongen godt nok er sat i bero for en tid som følge af den megen medieopmærksomhed, så gemmer der sig bag historien andet og mere end historien om en gruppe borgere, der i retfærdighedens navn har kæmpet og vundet en sag mod overmagten. Bag de smukke, røde hutongporte udspiller der sig nemlig en sæbeopera af dimensioner – en farce, hvor beboerne er røget i totterne på hinanden, og hvor fronterne er trukket skarpt op.

Det fastnaglede hus

Sagens kontrovers handler om penge – eller rettere kompensationer – og helst så store som muligt. I sidste nummer beskrev Kinabladet historien

om det fastnaglede hus, hvor en familie i Chongqing stod fast på deres krav og endte med at indkassere en exceptionel høj kompensation for deres ejendom. Sagen har givet borgere i hele Kina blod på tanden. Også de gode hutongborgere synes at have fået dollartegn i øjnene. Nedrivningsplanerne er en mulighed for at tjene store penge. Ønsket om profit har skabt fjendskab mellem de beboere, der oprigtigt ønsker at bevare hutongerne, og de, som blot ønsker at skumme fløden.

Xia Jie – en sand heltinde?

I et lille tehus tæt ved den østlige del af Dongsid Batiao, møder vi den 33-årige Xia Jie, som ejer et gårdhavehus i Dongsid Batiao. Selv bor hun der ikke længere. Hun kan nemlig ikke holde naboerne ud.

Xia Jie er veluddannet og udstråler en intensitet og en fandenivoldskhed, som man ikke ser hver dag hos en ung kinesisk kvinde. Hendes bidrag til mediestormen var medvirkenende til, at regeringen til sidst pressede entreprenøren til at indlevere en ansøgning om at trække projektet tilbage – en handling, der satte en stopper for planerne om nedrivning af Dongsid Batiao. Om ikke andet så blot for en stund, for Xia Jie mener ikke, at vi har hørt det sidste af historien.

Da jeg spørger Xia Jie, om hendes indsats gør hende til en sand heltinde, slår hun en skraldende latter op og siger, at hvis man spørger beboerne i hutongen, så er hun ingen helt. En rigtig helt ville have skaffet dem en høj kompensation i stedet for at forpurre muligheden. Xia Jies medvirken til standsningen af udviklingsprojektet har resulteret i kold luft mellem hende og naboerne, men Xia Jie er li-gegglad, hun har aldrig følt sig som en af dem, og hun er efterhånden så træt af balladen, at hun overvejer at sige ja til komensationen og emigrere til Australien.

Grådige lejere

Lejerne i gårdhavehusene er grådige, mener Xia Jie. „Det drejer sig alene om penge for dem. De har set en mulighed for at tjene store penge på

noget, som slet ikke var deres til at begynde med. Det er komplet latterligt – de har indtaget andres ejendom og tror, at de kan tjene penge på det“. Visse af lejerne har sågar ifølge Xia Jie fået en bolig i et etagebyggeri stillet til rådighed af deres *danwei* (arbejdsenhed), men nægter at flytte, fordi de regner med at kunne tjene penge ved at blive. Xia Jies bitterhed er svær at skjule, og hendes historie afspejler den, som mange familier gennemlevede i de turbulente år under kulturrevolutionen.

I 1948, blot et år før kommunisterne kommer til magten i Kina, køber Xia Jies bedstemor familiens gårdhavehus i Dongsí Batiao. Under kulturrevolutionens rasen fik familien ligesom mange andre frataget skødet på huset. Horder af mennesker flyttede ind i hutongerne, og de før så fred-

lige gårdhavehuse skulle pludselig huse 8-10 familier. Livet i husene var trangt, og tilstedeværelsen af de mange mennesker betød, at tilbygninger og opstilling af blikskure i de før så åbne og rummelige gårde snart er en realitet.

I det gårdhavehus som retmæssigt tilhører Xia Jies familie, bor hun sammen med sin mor på 12 kvadratmeter. Først i 1984 bliver skøderne givet tilbage til de retmæssige ejere, men lejerne slipper de ikke af med. De bliver boende til en af staten fastsat leje.

Kompensation

Det er sådanne lejere, som stadig bor i hutongerne – sammenpresset på få kvadratmeter, og ofte uden bad og toilet, for nogles vedkommende i falddefærdige blikskure under noget, der

kan minde om slumlignende forhold, som har øjnet en mulighed for at kunne få fod i eget hus, og huset – ja det skal helst ligge inden for den Anden Ringvej, i Beijings dyreste og mest attraktive kvarterer, hvor hutongerne også ligger. Lejerne er blevet tilbudt en kompensation på omkring 8090 yuan (ca. 6.000 kr.) pr. kvadratmeter. Men det beløb er ikke nok, mener mange. En af dem, som mener at kompensationen er for lille, er hr. Gao. Han bor i det ene hjørne af et oprindeligt gårdhavehus, i to små stuer. Vi er blevet inviteret indenfor og kikker os omkring i den mørke stue, hvor en umiskendelig lugt af mug vidner om et usundt indeklima.

„Hutongen her er dragens hale“, fortæller Gao, mens han på et stykke papir tegner og forklarer mig, hvorfor nedrivningen vil ødelægge Beijings *feng shui*. „Derfor er jeg principielt imod“, siger han. Alligevel kan han godt overtales til at flytte, hvis kompensationen er den rigtige. De ca. 8090 yuan pr. kvadratmeter, som staten har tilbudt i kompensation, er imidlertid langt fra de 30.000 yuan (ca. 23.500 kr.), som kompensationen skal lyde på, hvis Gao skal forlade hutongen frivilligt.

„Hvorfor skulle jeg gå med til at flytte for mindre“, siger han. „Livet er let her, jeg kan slendre ned ad vejen, og så er der alt, hvad jeg har brug for: markeder, butikker, parker, hospitaler“.

En kompensation på 30.000 yuan per kvadratmeter afspejler priserne inden for Anden Ringvej, mens Gao med en kompensation på 8090 yuan pr. kvadratmeter kun vil kunne købe en bolig langt fra centrum ude ved Femte Ringvej, og der vil han i hvert fald ikke bo.

Sagaen fortsætter

Den østlige del af Dongsí Batiao står stadig, om end dens endelige skæbne endnu er uafklaret. Men sagen handler ikke bare om en enkelt hutongs skæbne, den handler også om provinsregeringens evne eller mangel på samme til at fremlægge en holdbar plan for byens fremtid, der afspejler behovet for udvikling samtidig med

Hutongen Dongsí Batiaos heltinde? Nej, siger hun selv. Den 33-årige Xia Jie ejer i Dongsí-distriktets 8. stræde et nedrivningstruet hus, som har været i familiens eje siden 1948. Hun vil ikke give et byggefirma lov til at rive det ned for at give plads til nybyggeri og er af den grund raget uklar med andre beboere, der gerne vil flytte, hvis de får en større erstatning end den, byggefirmaet har tilbudt. (Foto: Gitte Juul).

BEIJINGS FORVANDLING –

FRA TRADITIONEL HOVEDSTAD TIL GLOBAL STORBY

at byens sjæl bevares. Er hutongerne bevaringsværdige? Bestemt! Ingen tvivl om, at Beijings hutonger har sjæl. Men skal hutongerne bevares for enhver pris? Og hvordan skal denne bevaring i så fald foregå?

Man er ikke gået skånsomt til værks i de hutong-områder, der er blevet restaurerede. I de fleste tilfælde er der tale om, at husene rives ned til grunden og bygges op på ny – i gammel stil, men uden respekt for husets oprindelige layout og arkitektur. Et eksempel er bar- og restaurantområdet omkring Houhai-søen nord for den forbudte by. Et paradys for turister og rige kinesere. Sceptikere er ikke sene til at bruge ord som Disneyworld i kinesisk udgave, om området, som godt nok er i kinesisk traditionel stil, men nu bygget om til at kunne huse restauranter og kaffebarer. Hyggeligt er det, men det har ikke meget med de oprindelige hutonger at gøre.

Fællesskabet trives i hutong-områderne. Somme tider laver man mad og spiser sammen, hutongen er en boform med en stærk social sammenhæng, men Beijings særpræg er andet end hutonger. (Foto: Gitte Juul).

Kinas hovedstad forandres med rivende hast i disse år. Hvordan skal fremtidens Beijing være? Her er en dansk arkitekts tanker om fremtiden for millionbyen med de berømte hutonger.

Af Gitte Juul
arkitekt

Den Forbudte Bys mure tjente engang til at holde en ensom kejser inde. Kejserpaladset var byens tomme centrum – byens fysiske omdrejningspunkt, som man bevægede sig udenom.

Uden for paladsets mure har Beijings traditionelle struktur, hutongerne, ligget siden kejsertiden. Dengang var hutongerne en udenoms struktur, udlagt som et skakbræt, bestående af gårdhavehuse og smalle gader, hvor den sociale kontrol fungerede gennem bevidsthed om stedets neutralitet. Strukturen, med definerede fami-

lieenheder, var en fysisk manifestation af det imperiale, politiske systems idé.

I slutningen af 1950'erne omdannedes hutongernes regelmæssige struktur til en labyrint, i og med at ejendomsretten blev frataget gårdhavehusenes ejere og overdraget til staten. Omvæltningen betød, som nævnt i den foregående artikel, at staten flyttede mange familier ind i gårdhavehusene under Kulturrevolutionen og løbende gennem de seneste 50 år på grund af en voldsom befolkningsvækst. Strukturen fortættedes hermed kolossalt, og i dag kan man faktisk finde boliger helt ned til 8 m², heraf mange i enormt ringe stand, byggeteknisk set såvel som materialemæssigt.

I 80'erne skete der igen en omvæltning, da de retmæssige ejere fik skøderne tilbage på deres huse, mens staten fortsatte ejerskabet af jorden, husene står på. De tilflyttede familier fortsatte livet i gårdhavehusene som lejere, bortset fra de steder, hvor ejerne har haft råd til at købe dem ud. I dagens Beijing er hutongerne en del af den by, der defineres som værende inden for ringvejene, hvilket er særdeles attraktivt og i høj grad med til at sætte bebyggelserne under pres, da de i den naturlige urbaniseringsproces bliver ofre for en ejendomspekulation, der presser priserne op.

Livet i hutongerne

Jeg er inviteret på besøg i hutongerne af Wu Jiahua, som er vokset op med sin bedstemor i selvsamme hus, hvor vi nu drikker te med bedstemoren. Hun fortæller, at de lever som de altid har gjort, og at hun vil blive i hutongerne til sine dages ende, lige meget hvor høj en kompensation hun får tilbudt for at flytte.

Set fra bedstemorens synspunkt findes der ikke noget alternativ til livet i hutongerne, da Beijings moderne bebyggelser mangler de fleste af de kvaliteter, hun sætter pris på. Hun nævner muligheden for at leve i overgangen mellem ude og inde, nærheden til naboer og for at kunne tørre tøj og opbevare ting i gårdhaverummet. Hun fortæller også, at de

somme tider laver mad sammen med naboerne og spiser i fællesskab i gårdrummet.

I hutongerne holder mange af beboerne fugle i bure, som typisk hænger i træerne i gårdhaverne. Hvor vil man placere sin sangfugl i en lejlighed på 20. etage?

Det er tydeligt, at hutongerne er en boform, hvor muligheden for fællesskab er stor, og en boform med en stærk social sammenhæng, hvor byens liv udfolder sig på gadeniveau.

Denne stemning af fællesskab er nu i fare for at forsvinde, i kraft af at hutongerne bliver gjort til turistattraktion, men også i og med at der opstår splid i lokalområderne. Spliden opstår i forbindelse med, at mange beboere øjner nye muligheder, fordi de rent faktisk får tilbudt kompensation for at fraflytte deres hutongbolig og flytte til moderne bebyggelser i Beijings periferi.

I periferien skyder de såkaldt „vestlige“ boligbloktårne op med enorm hast langs ringvejene, udført som be-

byggelser med portvagter, hvor det gælder om at holde masserne ude. I de nye bebyggelser er der stor fokus på at opfylde nogle langt mere basale behov end den subtile tilværelse i hutongerne. Grunden er den voldsomt voksende kinesiske middelklasses ønske om en moderne livsstil og moderne faciliteter.

Fra hutong til højhus

Wu Jiahua har sammen med sin kæreste købt en lejlighed i en moderne bebyggelse. De er meget glade for, at de selv har kunnet være med til at indrette deres lejlighed, som de overtog som en betonskal, hvorefter de selv forestod hele færdiggørelsen og indretningen med behandling af vægge, lofter og gulve, køkken og bad.

Deres lejlighed har en karnap og en altan, som for det meste anvendes til opbevaring og tøjtørring.

Wu Jiahua og hans kæreste udtaler stolt, at de har meget travlt i løbet af ugen og derfor stadig ikke ved, hvem

deres naboer er, selv om de har boet i bebyggelsen i seks måneder. Om lørdagen kører de i shoppingscentret, hvor de simpelthen kan købe *alt*.

Tilsyneladende begrædes det på ingen måde, at lokalbutikkerne forsvinder til fordel for byens nye shoppingscentre, der er placeret som gigantiske kommercielle knudepunkter rundt om i Beijing.

Den hurtige forvandling af byen kræver masser af arbejdskraft, tusindvis af migrantarbejdere fra alle dele af Kina strømmer til hovedstaden, og ghettomiljøer opstår derfor i spalterne mellem nyt og gammelt.

Denne tilvandring samt den voksende internationale tilstrømning er selvfølgelig med til at skubbe til byens sociale struktur og kultur, og i en tid, hvor udviklingen på det internationale marked skaber turbulenser og kompleksitet i de lokale kulturer, bliver der dannet nye forudsætninger for at lave by.

Den globale storby

Beijing er et godt eksempel på en by der, igennem en stærkt komprimeret tid gennemgår en forvandling fra traditionel hovedstad til global storby. Den er i den grad også et ekstremt eksempel på, hvordan kvaliteter fra traditionelle boligbebyggelser slet ikke videreføres eller gentænkes i den moderne byudvikling.

Den store udfordring er, hvordan Beijing kan vokse og moderniseres uden at ødelægge sin unikke fortid. Vist er hutongerne det umiddelbart mest karakteristiske ved byens fortid, men i restaureringens navn rives de ned og bygges op igen fra grunden, og den eftertragtede fortid, med alle spor af autenticitet, forsvinder som oftest i denne proces.

Man kan argumentere for, at Beijings unikke historie bør defineres af flere boligformer end hutongerne. Også Mao-tidens kombination af bolig og arbejdsplads, kaldet *danwei*, fabrikkerne, den kinesiske modernisme og den sovjetisk inspirerede arkitektur sammen med infrastrukturen, parkerne og de store pladser for politiske aktiviteter, udgør brikker til det samlede historiske billede af Beijing.

Bedstefar Wu i sin gårdhave. Bedstemoren har levet her altid og vil blive i hutongen til sine dages ende, forsikrer hun. (Foto: Gitte Juul).

Frem for at anlægge et romantisk syn på en bevaring af Beijings historie, med fokus udelukkende på hutongerne, kunne man anskue problemstillingen fra en mere dynamisk vinkel, hvor byens historie ikke blev søgt fastfrosset på et bestemt tidspunkt, men hvor en sameksistens af mange tider og mange boligformer kunne foregå på én gang.

Bylivet tilbage i gaderne

Man kunne slå en kile ind mellem, hvad der er indenfor og udenfor, som et modstykke til den globale storbyringveje og højhuse, der portrætterer en stræben efter effektivitet. Det kunne være interessant, hvis byen undgik at blive polariseret i forhold til nyt og gammelt og i forhold til sociale mønstre.

Samtidig må livet i det offentlige rum finde andre måder at skabe sikkerhed på end ved at opføre alle disse endeløse bebyggelser med portvagter, som fratager byens borgere mere og mere offentligt rum.

Tænk, hvis livet i det offentlige rum kunne føres tilbage i gaderne og i bebyggelserne og der kom fokus på den individuelle skala og på diskussionen om social bæredygtighed i det hele taget. Tænk, hvis der blev plads til fleksibilitet, spontanitet, medindflydelse og så selvfølgelig en udveksling mellem mennesker med forskellig baggrund og deres omgivelser.

Hvis Beijing formår at skabe nye byområder ud fra en sammenvævning af bebyggelsestæthed, bebyggelseshøjder og forskellige prisklasser, vil en diversitet, der kan imødekomme forskellige brugere, kunne tilgodeses. Hvis der blev udviklet nye boligtyper, baseret på værdier fra traditionelle kinesiske boligformer, men gentænkt i relation til den moderne bys betingelser, vil Wu, den dag han selv bliver bedstefar, kunne leve og bo i samme lokalområde som sin familie.

Fra en karnap i en tidligere hutong-beboers nye højhus-lejlighed er der udsigt til nybyggeriet, hvor de ældre hutong-beboerne absolut ikke vil bo, også selv om de fik en pæn erstatning for at flytte. (Foto: Gitte Juul).

Der renoveres og bygges nyt i Beijing. Her er det et gårdhavehus, som i restaureringens navn rives ned og bygges op igen fra grunden. I denne proces forsvinder, som oftest, den eftertragtede fortid med alle spor af autenticitet. (Foto: Gitte Juul).

